

zoškof dr. Jeglič, je popolna sprava mogoča in se doseže, ker so zanjo vsi rodoljubni krogi imeti. Gotove razlike v nazorih se sicer ne dajo preprečiti, a stvari to nič ne škoduje, glavno je, da se doseže jednotno delovanje v poglavitnih stvareh.

Pozdravljajoč z vso spoštljivostjo prevzvišenega knezošl ofa dr. Jegliča, želimo iz dna duše, da se mu posreči velika akcija, za katero izvršitev je predestiniran, da se mu posreči dognati resnično spravo mej brati in tako na Slovanskem jugu ustvariti tisto harmonijo, ki je vsem nujno potrebna, v korist naroda in cerkve. Slovenski narod mu bo hvaležen vse dni in v zgodovini jugoslovanskih narodov bode ime dr. Jegliča blestelo poleg imen velikih njegovih prijateljev Strossmayerja in Stadlerja.

Politični pregled.

Državni zbor. — Poslanska zbornica je sklicana na dan 1. junija. Nje zasedanje ne bo dolgo trajalo. Vsled nemške obstrukcije bode z razpravo o jezikovnih predlogih še precej časa potratiti, Nemci pa se tudi že pripravljajo na razne druge akcije, s katerimi hočejo vladi delati sitnosti in preprečiti vsako koristno delo. Glavno vlogo bodo igrale graške dogodbe. Ker mine koncem junija budgetni provizorij in ni upanja, da se uveljavi parlamentarnim potom nov provizorij, bo vlada primorana, poseči zopet po § 14., stem pa more samo takrat delati, kadar poslanska zbornica ne zboruje. Brez dvoma je torej, da se konča zasedanje parlamenta še pred koncem meseca junija.

Zborovanje delegacij. — Politično zanimanje je sedaj koncentrovano na zasedanje delegacij. Plenarne seje so se začele šele početkom tega tedna, poprej je bilo vse delovanje omejeno na odseke. Ti so odobrili vse proračune, katero jim je skupno ministerstvo predložilo. Pri dotičnih razpravah so se pojavili nekateri momenti, ki so jako značilni za naše razmere. Prvi je ta, da se je o naknadnem kreditu 30 milijonov razpravljalo „zaupno“. Opravilnik pozna samo javne in tajne seje, a vzlic temu se je vojnemu ministru dovolilo, da sme zaupno pojasniti vzroke, vsled katerih si je dovolil kršiti ustavo. Opozicija ni bila z zaupnimi pojasnili kar nič zadovoljna in pravi, da so bile same prazne frazne, kar je vojni minister povedal. Večina je bila v pojasnili zadovoljna in je naknadni kredit odobrila. Vsekako je montrozno, da ve samo kakih 50 gospodov, kako je vlada opravičila flagrantno kršenje ustave. Druga zanimivost se nanaša na vojno mornarico. Minister Goluchowski se je bil v svojem eksposéju zavzel za pomnožitev mornarice, ker sodi, da se tako omogoči in podpre avstrijski eksport. Ogerske delegacije poročevalec dr. Falk je nasvetoval, naj se ogerska delegacija izreče proti vsaki žrtvi za skupno mornarico, ker Ogerska nima skoro nič eksporta in delegacija je to soglasno potrdila. Madjari so s tem dokazali, da smatrajo Avstrijo samo za privesek Madjarske in da moramo naših 70% odstotka plačevati samo za take skupne zadeve, ki so Madjarski na korist. To postopanje Madjarov je dualizmu nakopal mnogo novih nasprotnikov. Tretja zanimivost je bila ta, da sta minister grof Goluchowski in vojni minister Krieghammer pustila na cedilu zapovednika mornarice barona Spauna. Videvši madjarski odpor proti pomnožitvi mornarice sta odklonila vsako odgovornost in jo natovorila Spaunu, dasi je ta faktično podrejen vojnemu ministru. Plenarne seje delegacij bodo tekom tega tedna končane.

Najnovejši orožje nemških nacijonalcev. — Obstrukcijske stranke se nobene stvari tako ne boje, kakor da bi nastale zopet redne razmere v državi, zato porabijo vsako

najmanjšo stvarico, da begajo ž njo ljudstvo, razburjajo vse javno mnenje in prouzročajo konflikte. Zdaj je zopet Gradec, to središče najstrupenejših nacijonalcev, ves v plamenu. Te dni je vojaška godba bosanskega polka v dobrodelni namen koncertovala v dveh javnih gostilnah. Nacijonalci so to porabili, da so koncerte siloma preprečili in prouzročili velike izgrede proti vojaštvu. Ravno tisti čas je bilo razglašeno imenovanje grofa Gleispacha višjesodnim predsednikom v Gradci. Dasi je Gleispach odločen pristaš Nemcev in nasprotnik Slovencev, so se nacijonalci temu imenovanju vender uprli. Hoteli so uprizoriti proti Gleispachu demonstracijo, kateri se je ta umaknil s iem, da s kolodvora ni šel v mesto, ampak se je po stranskih potih peljal na svoj grad. Odvetniška zbornica je proti Gleispachu protestovala in stvar pride tudi v parlamentu na razgovor. In zakaj vse to? Ker je bil Gleispach pravosodni minister v Badenijevem kabinetu. Tretji povod, da se Gradec nekako pripravlja na revolucije, je ta, da je bilo 47 rezervnih častnikov degradovanih, ker so se udeležili proti vojaštvu naperjene demonstracije. Vse je skrajno napeto, Gradec provocira državno oblast na nečuven način, a če bi se država temu uprla, če bi poskusila varovati svoj ugled in svojo avtoriteto, prišlo bi gotovo do velikih izgredev.

Nagodba z Ogersko. — Živa duša ne ve kako se uredi državnopravno razmerje mej Avstrijo in mej Ogersko. Gotovo je samo to, da se v avstrijskem parlamentu niti podaljšanje nagodbenega provizorija ne da doseči. Avstrijska vlada se pač pogaja z Ogersko, toda ta se kar nič ne ogreva za nagodbo. Madjari odklanjajo obnovitev carinske in trgovinske pogodbe s Cislitvansko in si hočejo v tem oziru pridržati popolno prostost, pač pa zahtevajo, naj Avstrija še nadalje plačuje 70% oni pa le 30%. Stvar je postala usodnega pomena, zlasti ker nekatere stranke že groze z revolucijo, ako bi avstrijska vlada se udala madjarskim zahtevam in obstanek nagodbe uveljavila s § 14.

Italija. — Z bajoneti so naredili in izvršujejo mir, v Italiji pa beda rase še dalje in če se ne bo vlada energično poprijela reform na gospodarskem polju, tudi bajoneti ne bodo več dolgo pomagali. Sicer se ministerski svet po zadnjih dogodkih vedno posvetuje o potrebnih korakih, katere bi bilo storiti. Toda največ se delajo sklepi proti omejitvi volilne pravice, časopisju, društvenih in zborovalnih pravic, kratko na prosto gibanje ljudstvo hočejo pritiskati. Če vzamemo narodu pravice, ne bo se mogel ganiti in delati več sitnostij. To je menda parola laške vlade. Narod hoče kruha, a namesto, da bi mu tega preskrbeli, jemlje mu svobodo.

Špansko-ameriška vojna. — Špansko brodovje je na praznik Vnebohoda brez vseh težav dospelo pod poveljstvom admirala Cervera v Santjago de Kuba, na južnem delu otoka Kube. Ameriško brodovje pod poveljstvom generala Vampsona je vedno preželo na Španjce, a je iste zgrešile, da so ti z lahkoto prišli do Kube. Dve ameriški ladiji, ki ste bili v obližju Santjago ste z najsilnejim parom odpluli. Amerikance močno jezi to prevaranje od strani Španjcev. Nasprotno so Španjci zelo veseli tega vspeha. Špansko brodovje seveda ne ostane dolgo v Santjago in se tu le preskrbi z vsem potrebnim potem pa odrine ob Kubi proti severu, kjer se pričakuje, da se ob Havani ali kje drugje spoprime z ameriškim brodovjem, kateremu zapovedujeta Sampson in Shelley. V kratkem se pričakuje torej odločilna bitka. Vender z ozirom na premeitenost španskega poveljnika Cervera, ki je doslej to-li za nos vodil ameriško brodovje, da ni prav nič vedelo, kje se nahaja on s svojim, mogoče da ne pride še dolgo do odločilne bitke.

Anglija. — Velika Britanija je izgubila svojega največjega državnika, umrl je Viliam Ewart Gladstone, star 89 let. Za možem, katerega so sploh nazivali največjega državnika devetnajstega stoletja, žaluje ne samo Anglija, nego vsi tla-

čeni narodi, kajti pokojnik je bil pravičen vsem in se je vedno zlasti za zatirance potegoval. Vsled tega so ga vsi oboževali, a mogočniki občudovali. V Angliji sami je zapustil spomin, ki ne mine. Političnega delovanja se je Gladstone lotil l. 1833. in kmalu postal vodja liberalne stranke. Po celem svetu je zaslovelo Gladstonejevo ime l. 1850., ko se je zavzel za zatirano neapoljsko prebivalstvo in je kmalu na to se potegnil za prebivalce na Joniških otokih, katere je hotela Anglija s silo za se pridobiti. V angleškem parlamentu je napram konservativni stranki izvojeval razširjenje volilne pravice in da si sam Anglikanec je dosegel, da so se irski katoličani oprostili vzdrževanja anglikanske cerkve. Leta 1867. je Gladstone postal prvič ministrijski predsednik. Lotil se je pravičnega reformiranja države. Odpravil je predpravo anglikanske cerkve, zboljšal je žalostni položaj irskih zakupnikov in si je pridobil velike zasluge za povzdigo ljudskega šolstva. V unanji politiki zaradi svojega pravičnega postopanja ni imel toliko sreče. Bil je iskren zagovornik pod turškim jarmom vzdihajočih Slovanov, največ se je pa trudil za pridobitev avtonomije Irski. Opetovano je predložil parlamentu takozvano home rule, načrt avtonomije, a vselej je propal ž njim. Še v starosti 84 let t. j. l. 1893. ko je četrtoč prevzel ministrijsko predsedstvo, je predložil parlamentu novo „homerulo“, pa ker se je l. 1894. vsled bolezni odtegnil političnemu življenju, tudi tu ni postalo meso. Kako naklonjena je bila Anglija minolemu, priča to, da ga pokopljejo v westministerski opatiji, kjer so pokopani samo najvišji dostojanstveniki in najslavnejši možje.

Obrtnija.

Kreditne stvari.

(Dalje.)

Število zadrušnikov je znašalo 10.131, deležev je bilo 261.828 gl., hranilnih vlog 3.869.503 gl., posojila 3.599.144 gl., izposojil (lastnih dolgov) 36.524 gl., gotovine koncem 31. dec. t. l. 133.477 gl., v drugih blagajnah naloženi denarji (vrednostni papirji) 408.807, čisti dobiček 40.650 gl. in rezervni fondi 144.105 gl. Te številke sicer kažejo, da se je razvilo na tem polju prav živo in krepko delovanje; vendar so jako jako majhne v primeri s številkami prvega domačega zavoda, kranjske hranilnice, ki je sama napravila v istem letu 6—7krat večji denarni promet in ima 30krat večji rezervni fond, kakor vsi te mali zavodi skupaj. Ali plodonosni učinek naših posojilnic je ta, da se je porabil ves v deželni prihranjeni denar v to, da so dobili mali posestniki posojila na osebni kredit; kranjska hranilnica pa je dala v isti namen le četrtino (o. 4.000.000) svojih hranilnih vlog. Če tudi se je v tem pogledu pokazala velikodušno, ko je dala posojila, ki ne presegajo 300 gl., po 4%, torej po isti obrestni meri, kakor je samo daje hranilnim vlogam.

Zadrušniki različnih kranjskih posojilnic so skozi in skozi poljedelci, majhni in srednji posestniki, kakor se pač vse prebivalstvo sestoji le iz manj premožnih poljedelcev, vinogradnikov in dr. Seveda pripada zadrušnikom tudi nekaj kočarjev, rokodelcev, najemnikov, nekaj malo meščanov in še manj trgovcev, učiteljev, duhovnikov, uradnikov; tem zadnje omenjenim stanovom pa je večinoma poverjeno vodstvo posojilnic.

Deleži in rezervni fondi, ki se nabirajo iz pristopnine in čistega dobička, tvorijo glavnico in skupno s hranilnimi vlogami prometni kapital posojilnic. Aktiva in pasiva, katera objavljajo posojilnice na podlagi vestne bilance, nahajajo se pri njih večini v ravnotežji; prava aktiva presegajo pasiva le za rezervni fond, ki je tem večji, čim starejši je zavod. Zgube pa navadno ne pokažejo niti najmlajši zavodi, ker napravijo z diferenco obresti že v prvem letu toliko dobička, da se pokrijejo ustanovni stroški. Čisti dobiček se pridene rezervnemu fondu; prej pa se navadno daruje še nekaj v blage namene in se razdeli večji ali manjši zaslužek med za zavod zaslužno vodstvo.

Da more posojilnica dajati posojila, nabere denar iz pristopnine zadrušnikov (navadno 1 gld., redko 2 gld.), iz deležev (1 gld., 5 gld., 10 gld., 12 gld., 25 gld., 30 gld., 100 gld.) in iz hranilnih vlog neudov in zadrušnikov. Ta denar nabere posojilnica navadno iz okraja samega, v katerem deluje: le malokdaj si ga mora izposoditi iz drugih blagajn, katerega naložé iste kot hranilne vloge, samo na višje obresti (5%, 4½%). Vlagajo pa denar ljudje različnega stanu in najrazličnejše starosti; vendar prihaja najmanj hranilnih vlog od kmeta, bodisi majhnega ali trdnjega. Izjemo delajo le nekdanji oderuhi, ki so ravno po posojilnicah prišli ob svojo obrt in ki sedaj v njo vlagajo, da jim denar ne leži mrtev. Število dolžnikov dá se le prilično določiti in se precej približuje številu udov sploh; kajti kmetje, ki so najbolj potrebni posojila, ne pristopijo k družbi, da bi isto s svojo pristopnino in denarji podpirali. V večina potih so namreč prisiljeni pristopiti, ako hočejo dobiti ceno posojila, cenejšo kakor povsod drugod. Obrestna mera je povprečno 6%, mej tem ko zahtevajo zasebni upniki 7%—12%. Znesek posojil znaša od 10—1000 gld.; posojila, višja od 1000 gl., so redka. Kakor smo že omenili, dovoljujejo hranilnice na Kranjskem le kredit na hipoteke; posojilnice pa dajejo posojila na osebni kredit, zahtevajo vendar redno poroke, jednega, dva ali tudi tri; žena dolžnika, ali obratno mož dolžnice je navadno prvi porok. Včasih se zahtevajo celó pri kreditu na hipoteke še poroki, ako stvar le ni dovolj varna. Posojila proti zastavi se praviloma ne dajejo, vsaj kmetom ne, kar nimajo pripravnega predmeta v zastavo.

Posojilnice na Kranjskem porablajo pri svojem delovanju ali zadolžnice ali menice, za kar imajo na podlagi svojih pravil tudi pravico. Vendar se je od porabljanja menic pri kmetih zelo odsvetovala; sicer so pa menice same na sebi izključene pri tistih zadrugah, ki so osnovane na podlagi zakona z dné 1. junija l. 1889. Ravno te zadruge pa se smejo, kakor smo že enkrat povedali, posluževati pri zadolžnicah, ki se ne glase na hipotekarno zastavo, malega, navadnega meničnega koleka, če je zadolžnico podpisalo tudi več porokov.

Posojila se dajejo večinoma do gotovega obroka, ki je določen na 6 mesecev, jedno ali tudi več let. Če obrok ni določen, velja posojilo na 3 mesece. Posojila